

ETAPY ROZWOJU DZIECKA I ICH WSPOMAGANIE (3- 6 LAT)

MOWA

4 - LATKI

- powinno zaniknąć charakterystyczne zmiękczenie spółgłosek
- poprawne „sz”, „ż” oraz „cz”, „dż” – dziecko powinno wymawiać prawidłowo wszystkie głoski za wyjątkiem „r” (która kształtuje się ostatnia)
- wzrost słownictwa (wypowiedzi dłuższe i barwniejsze)
  - słowa mające zabarwienie emocjonalne podkreślające ekspresję dziecięcych wypowiedzi: „naprawdę!”, „ojej!”, „jakie wspaniałe...”, „to niesamowite...”
  - Często wyrażenia podkreślające emocje są przeniesieniami wypowiedzi dorosłych lub bohaterów bajek

- rozwój zdolności narracji – umiejętność nazywania prostych związków przyczynowo – skutkowych lub relacji czasowych (pozwala to na łączenie zdarzeń i wyrażanie tego językowo)
- przyimki określające relacje przestrzenne (częściej np. do, w, na) (rzadziej np. obok, pod, za)
- Trudności w określaniu relacji czasowych
- rozwój poznawczy pozwala dziecku na coraz lepszą orientację w różnicach pomiędzy przeszłością, teraźniejszością a przyszłością
  - rozwój zdolności narracji powiązany jest również z pojemnością pamięci, a także z lewopółkulowymi umiejętnościami: tworzenia, powtarzania i pamięci sekwencji (zaburzenia funkcji lewopółkulowych mogą powodować problemy z tworzeniem narracji oraz z językowym odtwarzaniem sekwencji zdarzeń)

- „wiek pytań” – głównie pytanie „dlaczego?” – umożliwia ono dostrzeżenie zależności pomiędzy zjawiskami, wydarzeniami

MOWA

5 - 6 - LATKI

- „wiek pytań” c.d. – mniejsza ilość pytań niż w wieku 4 lat (kształtuje się autorytet rodziców)
- realizuje głoskę „r” (powinno realizować w 6 r.ż.) – to pomaga w prawidłowym czytaniu i pisaniu
- używanie metafor, porównań, przenośni; zauważanie, że istnieją języki obce; rozumienie wieloznaczności wyrazów; wzrost kompetencji komunikacyjnej – zwłaszcza w relacjach społecznych (6 r.ż.)
- Do 6 r.ż. może występować problem w wymawianiu wyrazów zawierających dwie spółgłoski następujące po sobie

OBJAWY RYZYKA DYSLEKSJI U DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM- *FUNKCJE POZNAWCZE* (*SŁUCHOWE I MOWA*)

Opóźnony rozwój mowy (dziecko zaczęło mówić po 3 roku życia)

Wada wymowy

Dziecko jest małomówne (problemy z dłuższymi wypowiedziami, jest mało aktywne werbalnie na zajęciach)

Obniżona pojemność pamięci słuchowej (dziecko ma trudności z zapamiętywaniem wierszyków, piosenek, dni tygodnia, imion itp.)

Trudności z odróżnianiem i identyfikacją głosek o podobnej budowie fonetycznej (np.f-w, t-d, k-g, s-z,sz-rz itp.) oraz błędnie różnicuje wyrazy, które różnią się jedną głoską (np. półka-bułka, kura-góra, Tomek-domek itp.)

Dziecko ma problemy z dzieleniem wyrazów na głoski i sylaby

Trudności z utrzymaniem prawidłowej koncentracji uwagi w czasie słuchania bajek, opowiadań, piosenek i wierszy

TERAPIA WYSTĘPUJĄCYCH ZABURZEŃ

ĆWICZENIE ANALIZATORA SŁUCHOWEGO I NARZĄDU MOWY

- ✓ rozwijanie mowy i wzbogacanie języka poprzez uściślanie rozumienia znaczenia wyrazów i zdań, opowiadanie dziecku co się w danym momencie dzieje
- ✓ słuchanie treści opowiadań, nazywanie przedmiotów
- ✓ różnicowanie dźwięków płynących z otoczenia poprzez np. rozpoznawanie dźwięków docierających z ulicy, głosów zwierząt, odgłosów natury, zjawisk atmosferycznych (płyty- powtarzanie rytmu)
- ✓ codzienne czytanie bajek (ok. 20 minut), poszukiwanie takich książeczek w których język jest barwny (klasyka literatury), opieranie się na zainteresowaniach dziecka
- ✓ wprowadzanie nowego słownictwa, korzystanie z rymowanek
(rytm i rym ułatwiają przyswajanie słownictwa (np. Brzechwa, „Przytulanki”, czyli wierszyki na dziecięce masażyki M.Bogdanowicz itp.).

TERAPIA WYSTĘPUJĄCYCH ZABURZEŃ

- ✓ różnicowanie dźwięków mowy ludzkiej poprzez ćwiczenie słuchu fonematycznego (np. różnicowanie słów podobnie brzmiących)
- ✓ ćwiczenie analizy i syntezy słuchowej (np. podawanie liczby głosek i sylab w wyrazie)
- ✓ Utrwalanie pamięciowych mechanizmów mowy (np. nauka wierszy, dni tygodnia, pór roku itp.)
- ✓ wymyślanie bajek i gier słownych (np. ostatnia litera każdego wyrazu staje się pierwszą literą następnego słowa, dokańczanie historyjek obrazkowych itp.)
- ✓ śpiewanie z dzieckiem, wykorzystanie różnych zdobyczy techniki (mikrofony dziecięce, magnetofony itp.),.
- ✓ ćwiczenie narządu mowy np. dmuchanie balonów, piłeczki ping-pongowej, udawanie wietrzyka, zlizywanie z warg czekolady, ćwiczenia oddechowe itp.)

MOTORYKA

4 – LATKI

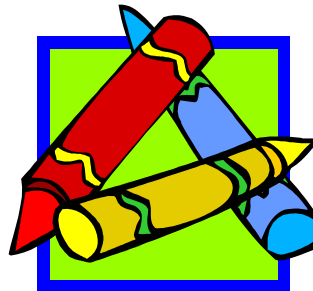
DUŻA

- pojawienie się umiejętności chodzenia po schodach krokiem naprzemiennym
- chętnie pokonuje różne przeszkody (wzrastająca sprawność fizyczna)
- sprawnie kopie i rzuca piłkę
- rowerek (trój-, czwór- kołowy)
- rozwija się zmysł równowagi – wchodzenie na drabinki, chodzenie po wąskich murkach itd., stanie na jednej nodze z kolaniem uniesionym do góry

MAŁA

- ostateczne ukształtowanie się dominacji stronnej (zwykle)
- odwzorowuje kreskę poziomą, pionową, koło, krzyżyk, kwadrat lub prostokąt
- proste szkice tematyczne – dom, miś itp.
- konstrukcje z klocków
- lepi z plasteliny proste kształty
- z niewielkiej odległości trafia piłką do celu
- wzrost samodzielności

MOTORYKA

5 -6 – LATKI

DUŻA

- zdolność powtarzania sekwencji ruchów (nauka tańca, narty, łyżwy itd.)
- wzrost koordynacji i siły
- skakanie na jednej nodze nie sprawia już dziecku trudności, skoki ze skakanką
- stanie na jednej nodze z zamkniętymi oczami (kolano skierowane do tyłu)

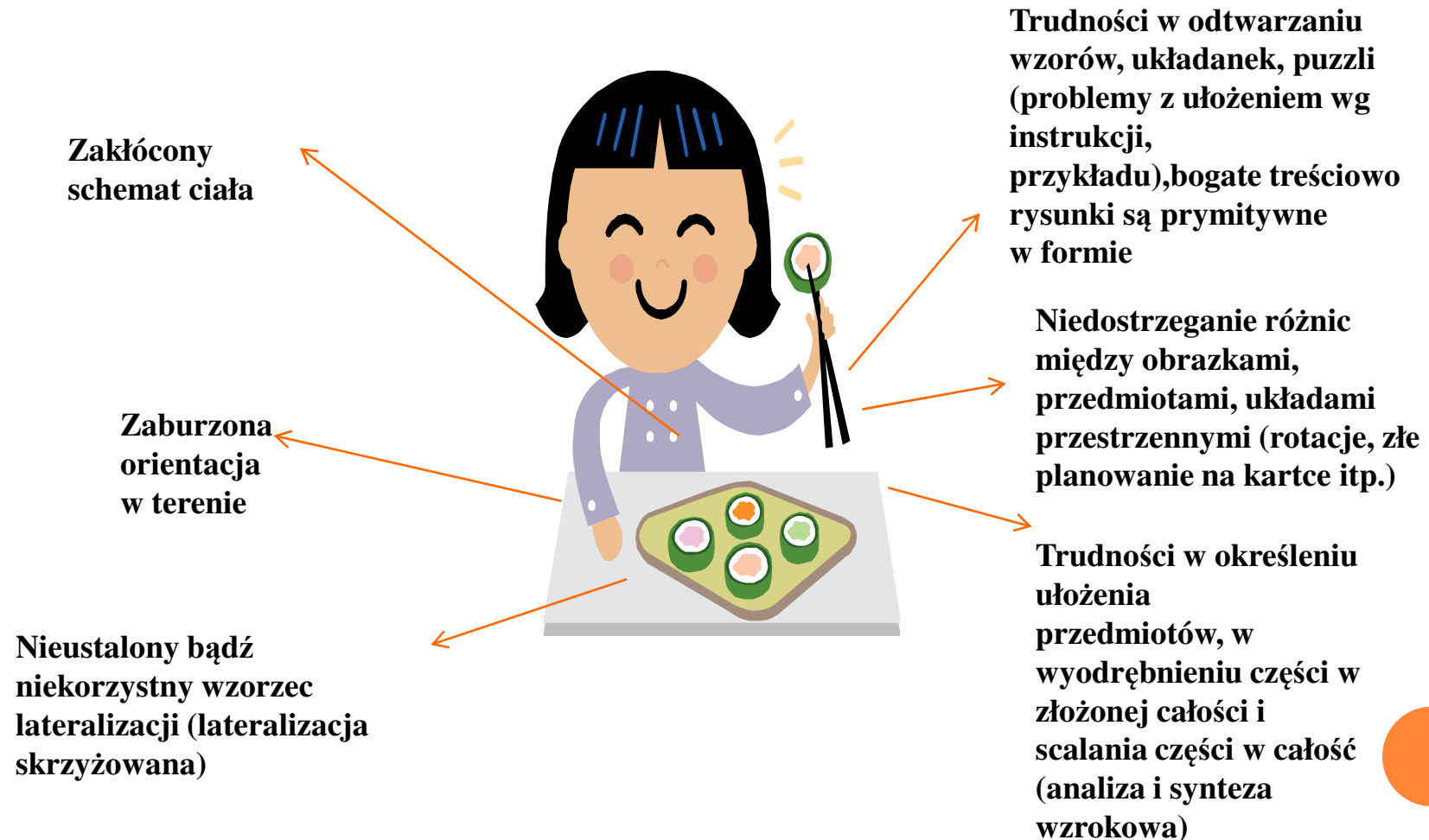

MAŁA

- pełna samoobsługa
- umiejętność tworzenia rysunków tematycznych
- precyzyjne ruchy dłoni
- występuje jeszcze problem z ujmowaniem wielkości i przestrzeni na rysunku
- w miarę dokładne kopiowanie kształtów liter (4 – 6 lat)

OBJAWY RYZYKA DYSLEKSJI U DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM- *FUNKCJE POZNAWCZE* (WZROKOWE I PRZESTRZENNE)

OBJAWY RYZYKA DYSLEKSJI U DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM- *ROZWÓJ RUCHOWY*

Niska sprawność ruchowa rąk podczas czynności samoobsługowych, rysowania np. niezgrabne posługiwanie się sztućcami i nożyczkami, rysunki na niskim poziomie, niechęć do rysowania

Opóźniony rozwój ruchowy tzn. wolne tempo ruchów, trudności w nabywaniu nowych umiejętności ruchowych i ich automatyzacji, unikanie zabaw ruchowych np. bieg, skoki, chwyt, rzut itd..

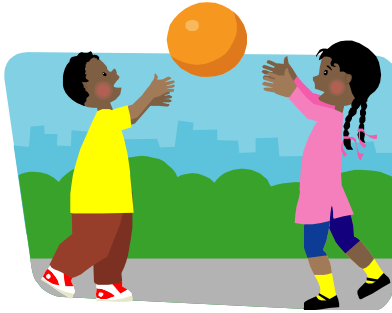
Brak koordynacji pomiędzy pracą różnych grup mięśniowych, zbyt silne lub za małe napięcie mięśni powodujące zakłócenie między szybkością, a precyzją ruchów (ruchy ociężałe i kanciaste), szczególnie jest to widoczne w trakcie gier zespołowych, tańca itd.

TERAPIA WYSTĘPUJĄCYCH ZABURZEŃ

- **ĆWICZENIE SPOSTRZEGANIA WZROKOWEGO, ORIENTACJI PRZESTRZENNEJ I KIERUNKOWEJ**
  - ✓ ćwiczenia z przedmiotami naturalnymi typu zabawki, przedmioty codziennego użytku (pod kontrolą osób dorosłych), zabawy np. „Co się mieniło?”
  - ✓ ćwiczenia z figurami geometrycznymi pełnymi i konturowymi (wyszukiwanie podobnych kształtów, segregowanie, zamalowywanie wnętrza konturu, nazywanie prostych figur)
  - ✓ mozaiki, układanki, puzzle, kolorowe klocki (budowanie kompozycji wg wzoru)
  - ✓ ćwiczenia w rozpoznawaniu i wyliczaniu zaobserwowanych takich samych elementów obrazka
  - ✓ eliminatki (wykreślanie elementów nie pasujących do pozostałych)
  - ✓ ćwiczenia orientacji w schemacie ciała (różnicowanie prawej i lewej strony)

- ✓ chodzenie po wąskiej np. ławeczce, linii (położonej na ziemi, narysowanej kredką)
- ✓ biegi slalomowe
- ✓ rzucanie piłki naprzemiennie prawą i lewą ręką
- ✓ chodzenie na wprost ze skręcaniem na dany sygnał w prawo, lewo
- ✓ Określanie położenia danego przedmiotu
- ✓ ćwiczenia ruchowe naprzemienne, poznawanie schematu ciała (elementy metody W.Sherborne), układy taneczne

TERAPIA WYSTĘPUJĄCYCH ZABURZEŃ

ĆWICZENIE SPRAWNOŚCI RUCHOWEJ

- ✓ **ćwiczenie ogólnej sprawności ruchowej w zakresie małej i dużej motoryki** (sprawne chodzenie, bieganie, wymachy rąk i nóg, jazda na rowerze, rzucanie i łapanie piłki, gra w bierki, pchełki), nabywanie czynności samoobsługowych (mycie rąk, twarzy, ubieranie się itp.)
- ✓ **ćwiczenia manualne** (nawlekanie koralików, lepienie z plasteliny, wycinanie, naklejanie, zapinanie guzików itp.)
- ✓ **ćwiczenia grafomotoryczne**
  - kreślenie w powietrzu fal , kół, malowanie na arkuszach papieru
  - ćwiczenia usprawniające mięśnie dłoni i palców (np. zamalowywanie małych przestrzeni kredkami, rysowanie palcami (metoda malowania dziesięcioma palcami)
  - ćwiczenia płynnych ruchów pisarskich (przygotowanie do nauki pisanja wg Tymichowej)

ROZWÓJ EMOCJONALNY I SPOŁECZNY

- rozwija się zdolność do samokontroli (dzieci stają się zdolne do planowania własnych działań)
- kształtuje się obraz własnej osoby
- proces ustalania tożsamości płciowej (identyfikacja z matką, ojcem) (odgrywanie ról w zabawach)
- może wzrosnąć „agresja wroga” (4 – 7 r.ż.)
- agresja instrumentalna wraz z wiekiem w miarę jak dzieci uczą się zachowań kompromisowych
- egocentryzm
- realizm moralny
- Wzrost kompetencji społecznych oraz rozumienia norm i zasad (5 – 6 lat)

LĘKI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

4 lata:

- lęki słuchowe, szczególnie odgłosy silników
- ciemność
- dzikie zwierzęta
- wyjście matki, szczególnie wieczorem

5 lat:

- niewiele lęków, przeważnie wizualne
- mniej obaw przed zwierzętami, złymi ludźmi, czarodziejami
- konkretne przyziemne obawy o potłuczenie się przy upadku, pogryzienie przez psa itp.
- ciemność
- obawa, że matka nie wróci do domu

6 lat:

- duże natężenie stanów lękowych, wywołanych przede wszystkim przez bodźce dźwiękowe – dzwonek do drzwi, telefon, czyjś monotony, nieprzyjemny sposób mówienia, splukiwanie wody w ubikacji, odgłosy wydawane przez ptaki i owady
- obawy przed światem nadprzyrodzonym – duchy, wiedźmy
- lęk, że ktoś chowa się pod łóżkiem
- przestrzenne – obawa przed zgubieniem się, dziecko boi się iść do lasu
- obawa przed żywiołami – ogień, woda, grzmot, błyskawice
- dziecko boi się zasypiać, kiedy jest samo w pokoju, lęka się również samo zostać w domu
- obawa, że matki nie będzie w domu, kiedy dziecko wróci, że coś się jej stanie, że może umrzeć
- lęk przed pobiciem przez innych
- dziecko dzielnie znosi duże rany, ale boi się drzazg, drobnych skaleczeń, widoku krwi z nosa

CZEGO NIE WOLNO ROBIĆ, KIEDY DZIECKO SIĘ BOI:

- wyśmiewać się z jego lęków
- zawstydząć przed innymi
- zmuszać go stawiania czoła lękotwórczej sytuacji, dopóki samo nie jest jeszcze gotowe i dopóki nie będziecie mieli absolutnej pewności, że postępujecie właściwie (a to zdarza się rzadko)
- niecierpliwić się
- zakładać, że Wasze dziecko boi się z Waszej albo z własnej winy
- uważać, że w tych lękach jest coś złego, nienormalnego

CO NALEŻY ROBIĆ, KIEDY DZIECKO SIĘ BOI:

- zrozumieć jego lęk
- pamiętać, że samo z niego wyrośnie
- pozwolić, przynajmniej przez jakiś rozsądny czas, na unikanie budzącej lęk sytuacji, zanim podejmiemy próby oswojenia z nią dziecka

JAK BAWIĆ SIĘ Z DZIECKIEM?

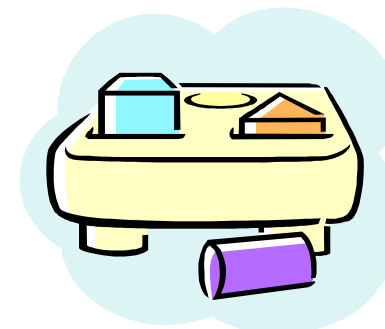
- dzieci szybko rosną i potrzebują wciąż nowych bodźców i wyzwań, aby rozwijać swoje zdolności i kompetencje. , stymulować rozwój dziecka i pomagać mu się bawić jeśli będziesz przestrzegać kilku zasad:
- staraj się choćby częściowo patrzeć na świat oczyma dziecka (bądź czynnym uczestnikiem zabawy)
- wybieraj dziecku zabawki odpowiednie do jego wieku i możliwości
- zorganizuj dziecku bezpieczne i przestronne miejsce do zabawy, ale nie kontroluj nadmiernie dziecka w czasie zabawy. Dzieci w naturalny, spontaniczny sposób potrafią realizować swój potencjał twórczy
- poszerzaj horyzonty, zadbaj o różne przedmioty oraz kontakt z kulturą
- nie szczędź dziecku pochwał, chwal gdy znajdzie nowy sposób wykorzystania rzeczy bądź samodzielnie się bawi (pochwały, uznania rodziców podnoszą samoocenę dziecka)

WYBÓR ZABAW I ZABAWEK

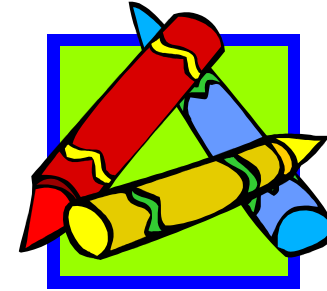

Dla dzieci młodszych:

- Klocki do budowania (wieże, zamki)
- Zabawki na kółkach do popychania i ciągnięcia (wagoniki, ciuchcie itp.)
- Układanki, zabawki do sortowania i wkładania jednych w drugie
- zabawki z siodełkiem/ (np. konik na biegunach)
- Kredki, kreda, ołówki (przybory piśmiennicze), książeczki z obrazkami
- Zestawy typu „mały majsterkowicz”, naczynia kuchenne

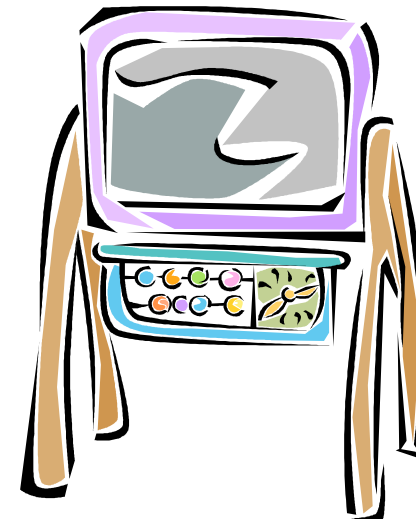

WYBÓR ZABAW I ZABAWEK

Dla przedszkolaka:

- Rowerek, samochodzik i inne zabawki służące do jeżdżenia
- Piłki do rzucania i łapania,
- Przybory malarskie, przybory piśmiennicze, instrumenty perkusyjne
- Lalki do ubierania, serwisy i jedzenie dla lalek
- Zabawki konstrukcyjne (puzzle i inne zabawki manipulacyjne)
- Pacynki (zabawy w teatrzyk)
- Zabawy tematyczne, zajęcia ruchowe itp..

Bibliografia

1. Cieszyńska J., Korendo M. „Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka od noworodka do 6 roku życia”, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków 2008
2. Harwas – Napierała B., Trempała J. red., „Psychologia rozwoju człowieka” t.2, PWN, Warszawa 2010
3. Ilg F., Ames L., Baker S., „Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat”, GWP, Gdańsk 2007

**PORADNIA PSYCHOLOGICZNO –
W BĘDZINIE**

**Prezentację przygotowały:
pedagog
mgr Anita Nowak –**

**psycholog
mgr Magdalena Barańska**

Zielińska

ZAPRASZAMY NA NASZĄ STRONĘ INTERNETOWĄ

www.ppp.bedzin.pl

